

OSMANİYE'DE SİVİL TOPLUM VE YÖNETİŞİM¹

Geliş Tarihi : 28.04.2021

Dr. Alparslan AKARCA²

Kabul Tarihi : 25.06.2021

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Özet

Bu çalışmanın amacı yerel demokrasiyi mümkün kılan sosyal, ekonomik ve siyasal koşulları araştırmaktır. Bu makale iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; sivil toplum teori ve Sivil Toplum Kuruluşları hakkındaki tartışmalardan meydana gelmektedir. İkinci bölüm; Osmaniye’de yerel demokrasi ve sivil toplum üzerine yürütülen alan araştırmasından oluşmaktadır. Bu çalışmanın nihai amacı yerel demokrasinin gerekli önkoşullarını bulmaktır. Bu amaç doğrultusunda Osmaniye’de bir dizi alan araştırması yapılmıştır. Bu bağlamda belirli sayıda sivil toplum kuruluşuyla anket yapılmıştır. Anket çalışmasının yanı sıra sivil toplum kuruluşları ve Osmaniye Belediye Meclisi üyelerinin bir bölümüyle mülakat yapılmıştır. Araştırma sonuçları analiz edildikten sonra, sonuç bölümünde araştırma bulgularının bir sentezi yapılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum, Sivil toplum kuruluşları, Yerel demokrasi, Yönetişim.

Jel Kodları: H70, Y10, Y40, Z10.

CIVIL SOCIETY AND GOVERNANCE IN OSMANİYE

Abstract

Purpose of this study is to search the social, economic ve political conditions that make local democracy possible. This essay is composed of two parts. First part consists of sivil society theory and theoretical debates on sivil society organisations. Second part is consisted of a field research on local democracy and civil society conducted in Osmaniye. The ultimate aim of this study is to discover the necessary preconditions for local democracy. In accordance with the purpose a field research was conducted in Osmaniye. In this regard an interview study were conducted with some members of non-governmental organizations (NGOs) and Municipal Council of the City of Osmaniye. After analyzing survey results, an attempt was made to synthesize research findings in the conclusion part.

Keywords: Sivil society, Sivil society organisations, Local democracy, Governance.

Jel Codes: H70, Y10, Y40, Z10.

¹ Bu makale “Yerel Demokrasi ve Sivil Toplum: Osmaniye Örneği” başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

² Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Programı Mezunlu, alpakarca@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0828-9083

1. GİRİŞ

Sivil toplum için farklı tanımlar söz konusudur. Genel olarak, “sivil toplum, bir yandan devlet ve piyasa dışında bir alan olarak kamusal alanın bir bölümünü oluştururken, bir yandan da devletin ve otoritenin karşısında yer alan, onu sorgulayan, zorlayan bir toplumsal kurum” olarak ifade edilebilir (Sayarı ve Bilgin, 2015, s. 178).

Sunar (2010, s. 77), sivil toplum kavramının kelime kökeni olan “societas” sözcüğünün Latince ortaklık anlamına geldiğini, sivil sözcüğünün ise site’den geldiğini belirterek, her iki sözcüğün birlikte, kent yaşamındaki ortaklığı ifade ettiğini söylemektedir. Diğer bir deyişle, sivil toplum medeni bir ortaklık anlamına gelmektedir.

“Sivil” kavramı yurttaş şeklinde kabul edildiğinde sivil toplum doğrudan devlet denetiminin dışında kalan ve yurttaşların kendi inisiyatifleriyle kendileriyle ilgili konularda faaliyetlerde buldukları bir alana karşılık gelmektedir. Bu haliyle sivil toplum politik toplumun ifadesi olan devletten ayrılır. Ancak, bu alan aynı zamanda “devlet-yurttaş ilişkileri”nin şekillendiği bir alandır. (Belge, 2003, s. 1).

Giddens ve Sutton’ın (2018, s. 373-374), ifade ettiği üzere, sivil toplum; “devletten bağımsız olarak yurttaşlar tarafından kurulan organizasyonlardan, kulüplerden, işletmelerden, gönüllü kuruluşlardan ve bunların tümünün ördüğü ağlardan oluşan sosyal alan”dır. Keyman (2006, s. 15) kavramsal düzeyde sivil toplumun devlet denetimi dışında kalan, belirli bir düzeyde siyasal niteliği olan fakat esas olarak toplumsal sorunlara çözüm üretmeye yönelik sivil etkinliklerin, ilişkilerin, çıkarların gerçekleştiği demokratikleşme ve kamusal tartışma alanı olduğunu belirtmektedir.

Karakılçık’ın belirttiği üzere (2015, s. 42), yirminci yüzyıldan günümüze uzanan bir süreçte yaşanan gelişmelerle birlikte, kentleşme, yerleşme ve demokratikleşme eğilimleri hız kazanarak, kentler ve kentsel yerel yönetimler siyasal güç paylaşımının odakları durumuna gelmiştir; yerel haklar ve kent kimliği oluşumunda belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler önemli görev ve sorumluluk yüklenen kurum ve kuruluşlar olarak öne çıkmıştır. Böylelikle yönetim kavramı yerini yönetim kavramına bırakmaya başlamıştır.

Avrupa Birliği’nin kavramsal olarak ortaya koyduğu şekliyle *yönetişim* terimi; yetki kullanımına etkide bulunan kural, süreç ve davranışların yanı sıra özellikle *açıklık (şeffaflık), katılım, hesap verebilirlik, etkinlik ve tutarlılığı* ifade etmektedir. Benzer şekilde Türkiye’de de Kent Konseyi Yönetmeliği’nde “yönetişim; *saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik* gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışını [ifade eder]” (www.tepav.org.tr). *Açıklık, hesap verebilirlik, katılım, tutarlılık, yerindenlik ve etkinlik* aynı zamanda yönetişimin ilkeleridir.

Bu süreçte sivil toplum kuruluşları *gönüllü* katılımı daha çok, dernek ve vakıflar gibi, ekonomik olmayan amaçlar doğrultusunda oluşturulan birlikler halinde ortaya çıkmıştır. Sivil toplum kuruluşları, üyelik statüsü; zorunlu veya gönüllü üyelik ve takip edilen amaçlar; grup çıkarı veya genel fayda bakımından, çıkar gruplarından farklıdır. STK’lar, çıkar gruplarında olduğu gibi grubun ortak ve somut ekonomik çıkarını değil, kamusal faydayı gözeten kuruluşlardır (Yayla, 2016, s. 231). Sivil toplum kuruluşları, “hükümet dışı kuruluşlar” olarak da adlandırılabilir. Birleşmiş Milletler, hükümet dışı kuruluşları “bir devlet tarafından veya bir uluslararası anlaşma tarafından kurulmayan herhangi bir organizasyon” şeklinde tanımlamaktadır. (Yayla, 2016, s. 231-232).

Çağımızda, yerelsiz bir demokrasinin demokrasi olamayacağı şeklinde bir algı ortaya çıkmaktadır, ancak, halkın kendi kendini yönetmesine fırsat vermesi beklenen yerel yönetimlerin de demokratik yapı ve işleyişe sahip olacak şekilde organize olması bir zorunluluk

olarak değerlendirilmektedir; içsel yapısı ve işleyiş tarzı bakımından demokratik olmayan kurumlarla demokrasinin gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi mümkün görünmemektedir (Karakılçık, 2015, s. 42-43).

Sosyal alanda ise Çaha'nın belirttiği gibi (1997, s. 28-64), sivil toplumun ön koşulları olan farklılaşma, örgütlenme, gönüllü beraberlik, otonomileşme ve baskı mekanizması oluşturma gibi konularda ilerleme sağlanmıştır. Sivil toplum ancak demokratik bir yapıya sahip yönetim koşullarında mümkün olabilmektedir; "Sivil yönetimin meşruiyeti toplumsal rızaya dayanır. Sivil yönetim temel hak ve hürriyetleri esas alan hukukun gölgesi altında işler. Bu bakımdan sivil yönetimlerde meşruiyetin kaynağı rıza ve hukuktur" (Çaha, 2018, s. 178). Özellikle 2000'li yılların başından itibaren gerçekleştirilen bir dizi hukuksal düzenlemeyle beraber Türkiye'de sivil toplum ve yerel demokrasinin gelişip güçlenme süreci hız kazanmıştır. Bununla birlikte sivilleşme inişli çıkışlı bir süreçtir de. Dahl'ın söylediği gibi (2017, s. 30-31), "Demokratikleşme: Yolda, ama henüz sadece yolda".

Bu çalışmada, kapsam, sınırlılık ve içerik bakımından, Osmaniye'de çeşitli alanlarda faaliyet gösteren bir kısım sivil toplum kuruluşu ve bu kuruluşların, katılımçılık, yönetişim, yerel demokrasi ve sivil toplum gibi konular hakkında tutum ve kanaatleri araştırılmaktadır. Katılımcı demokrasiye aracılık eden yerel yönetimler, yönetişim kavramının uygulama alanı olarak da görülmektedir. Demokrasi tarihsel toplumsal süreçte, sosyal ve ekonomik boyutuyla birlikte, belirli biçimlerde ortaya çıkmıştır. Evrensel hukuk ilkelerine uygun bir hukuk sisteminin var olmasına karşın bu durum sosyal ve ekonomik koşullarla desteklenmiyorsa ya da siyasal yapı sosyal talepleri karşılamıyorsa yöneten – yönetilen ayrımı derinleşmekte ve yönetim krizi meydana gelmektedir. Bu ise katılımcı demokrasi fikrini öne çıkarmıştır.

Katılımcı demokrasi ve sivil toplum süreci teorik tartışmaların yanı sıra uygulamada bölgesel ve yerel özelliklere bağlı olarak farklılıklar gösterir. Osmaniye örneğindeki bu çalışmanın, STK'lar ve yerel yönetim birimlerinin işleyiş tarzını belirleyen bölgesel faktörlerin analizi yoluyla ulaşılabilecek sonuçların, yerel yönetim/yönetişim boyutunda demokrasiyi var eden sosyal ve ekonomik koşulların tespitinde yardımcı olması beklenmektedir. Doğu ve batı arasında transit demiryolu ve karayolu ağının geçiş noktasında bulunan ve aynı zamanda bir üniversiteye sahip olan Osmaniye'de sivil toplum ve yerel yönetim/yönetişim potansiyeli hakkında eğitim, kültür, ekonomi gibi temel faktörler esas alınarak yapılan bu araştırmanın bölgeye özgü bulguların ortaya çıkarılmasına olanak sağlaması beklenmektedir. Bu alan çalışması üç ana hipoteze dayanmaktadır.

Birinci hipoteze göre, sivil toplum, sınırları hukuk tarafından belirlenmiş bir devlet öngörüsüyle birlikte, bireysel girişim özgürlüğünü öne çıkaran liberal bir toplum modeli olarak ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimi ve onu izleyen süreçte sivil toplum, kapitalist sınıf için bir faaliyet alanı şeklinde öne çıkmıştır. Ancak, tarihsel süreçte çok çeşitli toplum kesimleriyle birlikte küçük-burjuva ya da orta-sınıf kategorisi meydana gelmiştir. Günümüzde ise sivil toplum yalnızca kapitalist sınıfın bir etkinlik alanı değil, fakat diğer sosyal sınıf kategorilerinin de dahil olduğu çok çeşitli bir faaliyet alanına dönüşmüştür.

İkinci hipoteze göre, sivil toplum kuruluşları geleneksel sosyal yapıdan modern toplum yapısına doğru bir dönüşümün yansımasıdır ve kentleşme süreciyle birlikte sosyal yapıdaki dönüşüm (örgütlenme tarzı ve hiyerarşik yapıdaki değişim), ekonomik yapıdaki dönüşüm (tarım toplumundan endüstri toplumuna geçişle birlikte sosyal sınıf kategorilerinin ortaya çıkışı), siyasal yapıdaki dönüşüm (tek partili sistemden çok partili sisteme geçiş ve siyasal kültürün demokrasi kültürü özümseme derecesinde bir değişim), gibi çeşitli alanlarda meydana gelen değişim sivil toplumun dönüşüm sürecini ifade etmektedir.

Üçüncü hipoteze göre ise, kentleşme süreci ve sosyal, siyasal ve ekonomik alandaki değişim dönüşümle birlikte yerel aktörlerin, sahip oldukları potansiyel ölçüsünde, yerel yönetimdeki etkinlik derecesi artmaktadır. Ancak, yerel yönetimler merkezi idarenin birer bürosu olmadığı gibi, yerel elitlerin hakimiyet alanı da değildir. Gelişen ve farklılaşan sosyal sınıf kategorileri kentlerde hem yerel boyutta hem de merkez-çevre ekseninde birer denge unsuru olarak kendini göstermeye başlamıştır.

2. OSMANİYE

19. yüzyılda Payas sancağına bağlı olarak Osmaniye Kazası adıyla kurulan ve kuruluş tarihi 1860'lı yıllara kadar uzanan Osmaniye, yeni sancak merkezi olarak belirlenerek Cebeli Bereket Sancağı adını almıştır. Cumhuriyetin ilanı sonrasında Osmaniye Kazası vilayet yapılarak Osmaniye Vilayeti (1924-1933) kurulmuştur. Bu tarihlerde nüfusu on bin dolayında olan Osmaniye 1933 yılında tekrar kazaya dönüştürülmüştür. 1996 tarih ve 4200 sayılı Kanun'la Osmaniye yeniden il statüsüne kavuşmuştur (osmaniye.gov.tr).

2.1. Osmaniye'nin Sosyo-Ekonomik Durumu

Osmaniye'nin 2021 yılı itibariyle nüfusu ise 264 bin dolayındadır. Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE 2017) çalışmasının sonuçlarına göre, Osmaniye sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 54. Sırada yer almaktadır (dogaka.gov.tr). Osmaniye 2008-2017 yılları arasında milli gelir payı bakımından, en çok değişen ikinci il olarak, en çok yükselen şehirler arasında yer almıştır. Osmaniye ili, Türkiye İstatistik Kurumu'nun Gayri Safi Yurt İçi Hasılası verilerine göre, 2008 yılında 51. sırada yer alırken 2017 yılında 42. sıraya yükselmiştir (https://www.bloomberght.com).

2.2. Osmaniye'de Sivil Toplum Kuruluşları

Türkiye genelinde dernek üye sayıları 2020 yılı itibariyle (siviltoplum.gov.tr), kadın üye sayısı 1, 333, 048 (% 1.65) ve erkek üye sayısı:5,943, 141 (% 7, 35) dolayındadır. Dolayısıyla Türkiye genelinde dernek üyeliği oranı % 9'dur. Türkiye genelinde dernek üyesi olanlar arasında cinsiyete göre oransal dağılımı (siviltoplum.gov.tr), kadın oranı (% 18.) dolayında, erkek oranı (% 80.) dolayında ve tüzel kişi olarak (% 1 - % 2) aralığındadır. Ancak, belirtmek gerekir ki, sivil toplum kuruluşu olarak dernek, vakıf ve meslek örgütleri hakkında yapılan istatistik çalışmalarında, araştırmalarda kullanılan çeşitli sınıflandırmalar dolayısıyla, birbirinden farklı sonuçlara ulaşılabilmektedir.

Osmaniye' de dernek üye sayıları ise 2020 yılı itibariyle (siviltoplum.gov.tr), kadın sayısı ve oranı 2, 765 (% 1) dolayındayken, erkek sayısı ve oranı 19, 095 (% 7) dolayındadır. Osmaniye'de dernek üyesi olanlar arasında cinsiyete göre sayısal ve oransal dağılım, kadın sayısı ve oranı 2.763 kişi (% 12.49) dolayındayken, erkek sayısı ve oranı 19. 095 (% 86.33) ve tüzel kişi olarak 261 (% 1.18) dolayındadır. Bu sayısal verilere göre, Osmaniye merkezde dernek üyeliği oranı % 8 dolayındadır. Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının yaygınlaşma derecesini göstermesi bakımından belirtmek gerekirse, tüm ülkede 2000 yılında 72 bin dolayında olan STK sayısı 2021 yılında 122 bin dolayına ulaşmıştır. Osmaniye il sathında bu oran 2000 yılında 403, 2021 yılında ise 665 olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılı itibariyle Osmaniye kent merkezinde faaliyet gösteren STK sayısı ise 412'dir (siviltoplum.gov.tr).

3. ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ

Çalışmamızda hipotezli tümdengelim yöntemi kullanılmıştır. Alan çalışmamızda yerel yönetim kurumu olarak Osmaniye İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği ve Osmaniye Belediyesi'nin yanı sıra kent konseyi, bazı mahalle muhtarlıkları ve sivil toplum kuruluşlarıyla bir dizi mülakat yapılmıştır. Alan araştırmamızın büyük bir bölümü ise, Osmaniye kent

merkezinde faaliyet gösteren 412 STK arasından 14 sivil toplum kuruluşuna üye 258 kişiyle yapılan anket çalışmasından meydana gelmektedir. Anket çalışması yapılan 14 STK'nın kurumsal isim listesi ekte belirtilmiştir. Anket soruları ağırlıklı olarak beşli Likert ölçeği kullanılarak oluşturulmuştur. Yerel yönetimin siyasal bir süreç olduğu açıktır. Dolayısıyla, yurttaşların yerel yönetim kurumları hakkındaki tutum ve kanaatleri politik bağlamdan ayrı düşünülemez. Ancak, vatandaşlar siyasal süreçlere yalnızca politik tercih düzeyinde katılmaz, siyasete yön verir hatta onu dönüştürür de. Yönetim ya da yönetim süreçleriyle alakalı sosyal bilim araştırmalarında söz konusu olan yalnızca politik tercihlerin yönü değil, fakat aynı zamanda vatandaşların sahip olduğu tutum ve kanaatlerin içeriğidir. Bu nedenle Osmaniye il merkezinde gerçekleştirilen sivil toplum ve yönetim konulu alan çalışmasında yalnızca anket uygulaması değil, aynı zamanda yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine başvurulmuştur.

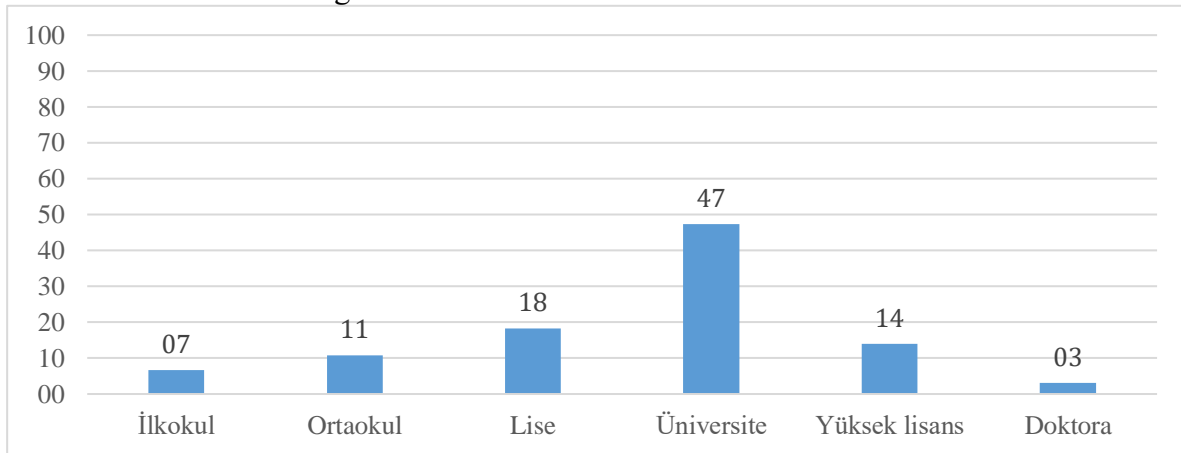
4. OSMANİYE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ANKET ANALİZİ

Osmaniye kent merkezinde faaliyet gösteren 14 STK üyesi 258 kişiyle yapılan anket sonuçları sırasıyla şu şekildedir:

Tablo 1. Katılımcıların öğrenim durumu

Öğrenim Durumunuz?				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli oran (%)	Toplamlı (%) oran
İlkokul	17	6,6	6,6	6,6
Ortaokul	28	10,9	10,9	17,4
Lise	47	18,2	18,2	35,7
Üniversite	122	47,3	47,3	82,9
Yüksek lisans	36	14,0	14,0	96,9
Doktora	8	3,1	3,1	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 1. Katılımcıların öğrenim durumu

Katılımcıların % 6,6'sı ilköğretim, % 10,9'u ortaokul, % 18,2'si lise, % 47,3'ü üniversite mezunudur. Görüldüğü üzere, öğrenim düzeyi düştükçe sivil toplum faaliyetlerine ilgi azalmakta, tam tersine öğrenim düzeyi yükseldikçe bu ilgi artmaktadır. Yüksek lisans mezunlarının oluşturduğu % 14'lük oran, bu grubun toplum içinde az sayıda bulunan kişilerden meydana geldiği dikkate alındığında, kayda değer bir büyüklük olarak karşımıza çıkmaktadır. Doktora derecesine sahip olanların oluşturduğu % 3,1'lik oran ise, toplumda

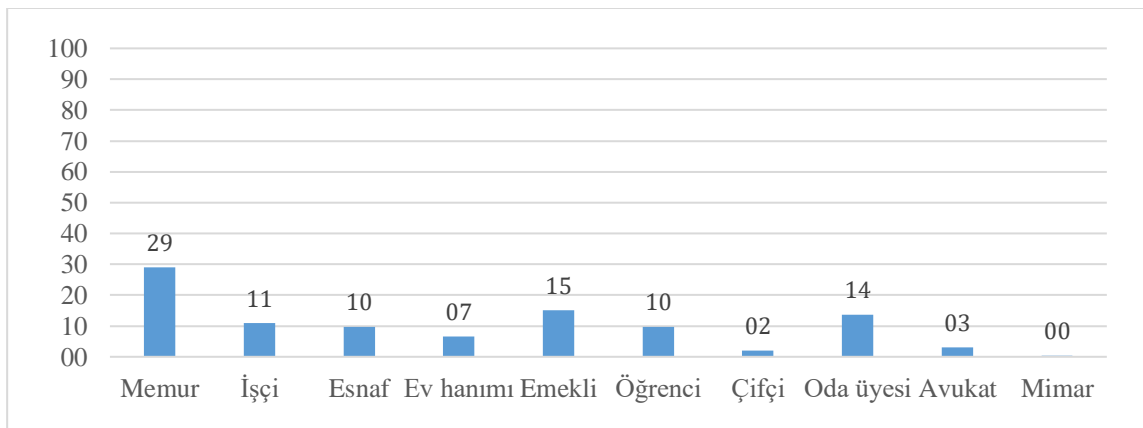
doktora derecesine sahip kimselerin oldukça az sayıda olmalarıyla alakalı bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, 258 kişi arasında 122 üniversite mezunu, 36 yüksek lisans mezunu kimse ve doktora derecesine sahip 8 kişinin yer alıyor olması, sivil toplum alanının genişliği ile öğrenim düzeyinin yüksekliği arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Sosyo-kültürel değişim ve dönüşümün sivil toplum bilincinin oluşumuna katkı sağladığını söylemek mümkündür. Öğrenim düzeyindeki artışla birlikte toplumun kendi kendini organize etme yeteneğinin geliştiği gözlemlenmektedir. 2008 yılında Osmaniye il sınırları kapsamında toplamda 63 bin dolayında lise mezunu varken, 2018 yılında lise mezunu sayısı toplamda 99 bine ulaşmıştır. 2008 yılında Osmaniye il sınırları kapsamında toplamda 17 bin dolayında üniversite mezunu varken, 2018 yılında üniversite mezunu sayısı toplamda 57 bine ulaşmıştır (<http://www.tuik.gov.tr>).

Tablo 2. Katılımcıların meslek türleri

Mesleğiniz?	Sayı	(%) Oran	Geçerli oran (%)	Toplamlı (%) oran
Memur	75	29,1	29,1	29,1
İşçi	28	10,9	10,9	39,9
Esnaf	25	9,7	9,7	49,6
Ev hanımı	17	6,6	6,6	56,2
Emekli	39	15,1	15,1	71,3
Öğrenci	25	9,7	9,7	81,0
Çiftçi	5	1,9	1,9	82,9
Oda üyesi	35	13,6	13,6	96,5
Avukat	8	3,1	3,1	99,6
Mimar	1	0,4	0,4	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 2. Katılımcıların meslek türleri

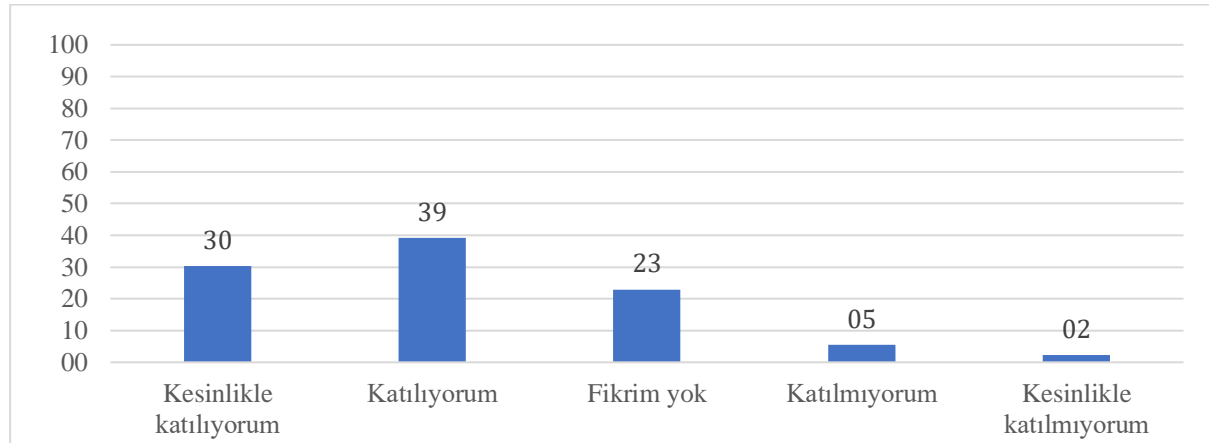
Ankete katılanlar içerisinde, memur ve işçi sendikası üyeleri, esnaf, çiftçi, avukat ve mimar gibi çeşitli meslek odaları ve baro mensupları üçte iki gibi oldukça yüksek bir oranı meydana getirirken, ev hanımı, emekli ve öğrenci gibi gruplar üçte bir dolayında bir oranı oluşturmaktadır. Çalışan toplum kesimlerinin, kendi sosyal grubunun çıkarlarını savunmak ve korumak için dernek, sendika ve meslek odaları şeklinde modern örgütlenme tarzını benimsedikleri görülmektedir. Bu ise kentsel yaşam koşullarının, örgütlenme tarzı üzerindeki

etkisini göstermektedir. Diğer bir deyişle, kentteki üretim tarzı (endüstriyel üretim) ve üretim süreçlerinde ortaya çıkan ücretli emeğe dayalı çalışanlar arasındaki sosyo-politik etkileşim, işkollarına dayalı bir örgütlenme modelini meydana getirmiştir. Ancak, genişleyen orta sınıf toplum kesimlerinde kendini gösteren çeşitlilik ve farklılık ile ekonomi, eğitim, siyaset, sanat ve kültür alanlarında yer alan kurum ve kuruluşların görece özerk yapılara dönüşmesi, çalışan kesimleri kendi iş kolları dışında da örgütlenmeye yöneltmiştir. Buna neden olan faktörler arasında, kamu yararı ya da ortak yarar düşüncesi, doğanın korunması ve çevre bilinci, feminist hareketler, kültür ve sanat etkinlikleri sayılabilir. Ayrıca, tüketim ve harcama alışkanlıklarındaki farklılaşmanın gönüllülük esasına dayalı kamusal faaliyetler için destekleyici nitelikte olduğu söylenebilir. Tüm bu faktörler dikkate alındığında, böyle bir değişim dönüşüm sürecinde, birer toplumsal örgütlenme tarzı olan kurum ve kuruluşların niteliği ve faaliyet alanları üzerinde (Marks'ın ileri sürdüğü) üretim süreçlerinin yanı sıra, (Weber'in öne çıkardığı) tüketim veya harcama süreçlerinin de etkili olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 3. Devlet-yurttaş ilişkisinin yeniden şekillenmesi hakkında tutum ve kanaatler

Sivil toplumun karşıtı askeri toplum değil, politik toplum anlamına gelen devlettir. Buna göre devlet - yurttaş ilişkisi devlet ve yurttaş kavramlarının kazanacağı niteliğe göre yeniden belirlenir.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	78	30,2	30,2	30,2
Katılıyorum	101	39,1	39,1	69,4
Fikrim yok	59	22,9	22,9	92,2
Katılmıyorum	14	5,4	5,4	97,7
Kesinlikle katılmıyorum	6	2,3	2,3	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 3. Devlet-yurttaş ilişkisinin yeniden şekillenmesi hakkında tutum ve kanaatler

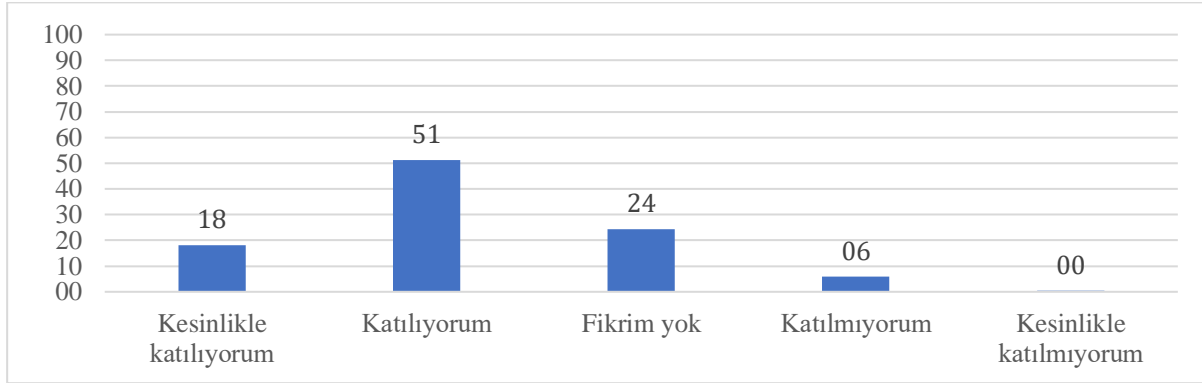
Sivil toplum-devlet karşıtlığı esas alan bu soruda, devlet-yurttaş ilişkisinin içeriği ile devlet ve yurttaş kavramlarının niteliksel dönüşümü arasındaki olası bağıntı sorulmuştur. Devlet-yurttaş ilişkisini tartışmak, her şeyden önce, devlet ve yurttaşlık kavramları arasındaki farkı var saymaktır. Katılımcıların % 30,2'si devlet-yurttaş ilişkisinin, devlet kurumundaki yapısal dönüşüm ve yurttaşlık anlayışındaki değişimle yakından alakalı olduğunu kuvvetle onaylamaktadır. % 39,1 gibi görece yüksek bir oranı oluşturan grup ise, devlet ve yurttaş arasındaki ilişkinin, devlet ve yurttaş kavramlarının niteliğine göre şekilleneceği argümanına katılmaktadır. Diğer yandan, devlet-yurttaş ilişkisinin de, devlet kurumunun yapısı ve yurttaşlık

olgusunun içeriğini belirlediği ileri sürülebilir. Bu durumda ise, çok yönlü etkileşim süreçleri söz konusudur. % 22,9 oranındaki “fikrim yok” cevabı böyle bir duruma işaret ediyor olabilir. % 5,4'lük “katılmıyorum” ve % 2,3'lük “kesinlikle katılmıyorum” cevabı ise, devlet ve yurttaş kavramlarının değişmezliği ve dolayısıyla devlet-yurttaş ilişkisinin de belirlenmiş bir halde devam edeceği düşüncesine işaret ediyor olması ya da böyle bir tutum ya da yaklaşımın, değişim dönüşüm süreçlerine mesafeli kalması muhtemeldir.

Tablo 4. Hukuk eksenli devlet anlayışı ve sivil toplum hakkında tutum ve kanaatler

Devletin görev ve yetkileri dışındaki birey ve demokrasi eksenli her alan sivil topluma dahildir. Buna göre sınırları hukuk tarafından belirlenen devlet, sivil toplumun ön koşuludur.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	47	18,2	18,2	18,2
Katılıyorum	132	51,2	51,2	69,4
Fikrim yok	63	24,4	24,4	93,8
Katılmıyorum	15	5,8	5,8	99,6
Kesinlikle katılmıyorum	1	0,4	0,4	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 4. Hukuk eksenli devlet anlayışı ve sivil toplum hakkında tutum ve kanaatler

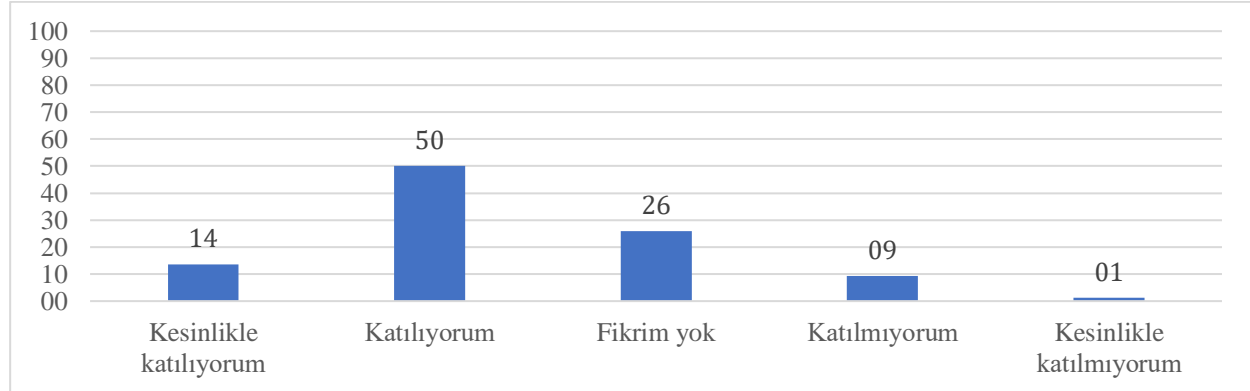
Sivil toplumun devletin dışında bir alan olduğu belirtilerek, sınırları hukuk tarafından belirlenmiş bir devletin, sivil toplumun bir ön koşulu olduğu sorusuna, katılımcıların %18,2'si “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu grupta hukuk vurgusunun öne çıktığını söylemek mümkündür. Aynı yönde “katılıyorum” cevabını verenlerin oluşturduğu % 51,2'lik oran, sivil toplumun gelişiminin hukuk devletiyle birlikte mümkün olacağı düşüncesini desteklemektedir. Modern devlet anlayışında her bir yurttaşın tabi olduğu hukuk, aynı zamanda devleti de kapsamaktadır. Yasal mevzuatın evrensel hukuk normlarına uygun olması bu bakımdan önemlidir. Sivil toplumun önünü açan yasal düzenlemeler sivil faaliyetlere fırsat verdiği ölçüde, etkin bir sivil toplum da demokratik ilkelere dayalı bir yönetim yapısının oluşumuna katkı sunacaktır. Böylelikle ileri sürülebilir ki, demokratikleşme süreci, ekonomik, sosyal ve siyasal alanda faaliyet yürüten toplum kesimlerinin karşılıklı etkileşimlerini içeren bir süreçtir. Sivil toplumun devletin dışında bir alan olduğu belirtilerek, bir sivil toplum için, hukuka dayalı devletin bir ön koşul olduğu şeklinde ortaya konan soruya karşılık, % 24,4 oranında bir grup “fikrim yok” cevabını vermiştir. Ankete katılanların yaklaşık dörtte bir

oranının vermiş olduğu böyle bir cevap, bu konu hakkında yorum yapmaktan kaçınma şeklinde yorumlanabileceği gibi, sivil toplum konusunun toplum nezdinde bilinirlik derecesiyle de alakalı olabilir. Katılımcıların % 5,8’lik bir oranı “katılmıyorum” cevabını verirken, % 0,4’lük bir oranı “kesinlikle katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu yönde verilen cevaplar, sivil toplum alanıyla devletin görev ve yetki alanını birbirinden ayıran sınırın ya da ölçütlerin neler olduğu konusundaki tereddüt ya da çekincelerle ilgili olabilir. Ayrıca vurgulamak gerekir ki, devletin sınırlarını belirleyen hukuk, aynı zamanda sivil toplumun sınırlarını da belirlemektedir. Diğer bir deyişle her ikisi birlikte hukuka tabi alanlardır.

Tablo 5. Devletin yurttaşından yurttaşın devletine doğru değişim dönüşüm süreci hakkında tutum ve kanaatler

Devletin yurttaşından yurttaşın devletine doğru bir dönüşüm sivil toplum bireylerini ortaya çıkaran süreci ifade eder.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	35	13,6	13,6	13,6
Katılıyorum	129	50,0	50,0	63,6
Fikrim yok	67	26,0	26,0	89,5
Katılmıyorum	24	9,3	9,3	98,8
Kesinlikle katılmıyorum	3	1,2	1,2	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 5. Devletin yurttaşından yurttaşın devletine doğru değişim dönüşüm süreci hakkında tutum ve kanaatler

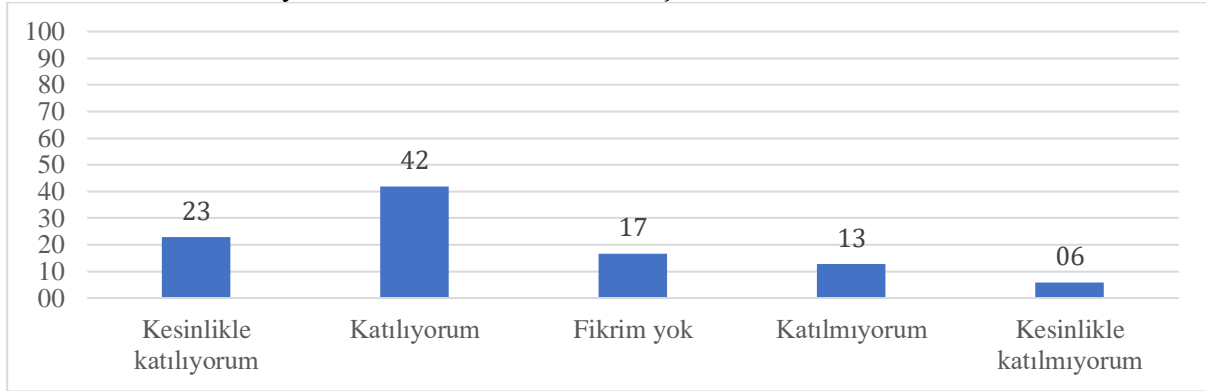
Devletin yurttaşından yurttaşın devletine doğru bir dönüşüm sürecinin, aynı zamanda, sivil toplum üyelerini öne çıkaran bir süreç olduğu şeklinde ortaya konan soruya, katılımcıların % 13,6’sı “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Burada, pasif yurttaşlıktan aktif yurttaşlığa doğru bir dönüşümün önemine vurgu yapıldığı söylenebilir. Devletin kendine tabi kıldığı yurttaş türünün yerini, tarihsel toplumsal dönüşümle birlikte, devleti biçimlendiren ve yönetim süreçlerine dahil olan başka bir yurttaş tipi almaktadır. Katılımcıların % 50’si aynı yönde “katılıyorum” cevabını vermiştir. He iki grup birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların üçte ikiye yakın bir bölümünün, yurttaş eksenli bir yönetim/yönetişim anlayışı ile vatandaşların sivil toplum bireylerine dönüşümü arasında bir ilişki olduğu fikrini kuvvetle desteklediği söylenebilir. Yurttaş yalnızca, devlet tarafından görevlendirilen, biçimlendirilen ve denetlenen değil, fakat aynı zamanda devleti görevlendiren, biçimlendiren ve denetleyendir de. Ancak, yurttaşların bu konularda etkinlik gösterebilmesi sivil toplum alanına özgü kurum ve kuruluşların varlığına bağlıdır. Katılımcıların % 26’sı “fikrim yok” cevabını vermiştir. Devlet ve yurttaşlık kavramı tarihsel süreç içerisinde niteliksel dönüşüme uğramaktadır;

“yurttaş devlet içindir” anlayışı, yerini “devlet yurttaş içindir” anlayışına bırakmaktadır. Ancak, kültürel dönüşüm aynı zamanda, zihinsel bir dönüşüm sürecidir. Geleneksel devlet algısı ve yurttaşlık anlayışı dikkate alındığında, kurumsal değişim sürecinin yurttaş nezdinde farklı şekillerde algılandığı söylenebilir. Bu bağlamda, % 9,3 oranında “katılmıyorum” cevabı ve % 1,2 oranındaki “kesinlikle katılmıyorum” cevabı, vurgu derecesi farklı olmakla beraber aynı yönde olması dolayısıyla, birlikte ele alındığında % 10,5 gibi bir katılımcı grubunun, sivil toplum bireylerini ortaya çıkarması beklenen ya da ön görülen değişim dönüşüm sürecine tereddütle ya da kuşkuyla yaklaştığı ileri sürülebilir.

Tablo 6. STK’lar ve yerel demokrasi arasındaki ilişki hakkında tutum ve kanaatler

Eğitim, kültür, sağlık, sanat, doğa ve spor gibi çeşitli alanlarda gönüllülük ve kamu hizmeti esasına göre çalışan sivil toplum kuruluşları (STK) faaliyet gösterdikleri bölgelerde yerel demokrasinin vazgeçilmez aktörleridir.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	59	22,9	22,9	22,9
Katılıyorum	108	41,9	41,9	64,7
Fikrim yok	43	16,7	16,7	81,4
Katılmıyorum	33	12,8	12,8	94,2
Kesinlikle katılmıyorum	15	5,8	5,8	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 6. STK’lar ve yerel demokrasi arasındaki ilişki hakkında tutum ve kanaatler

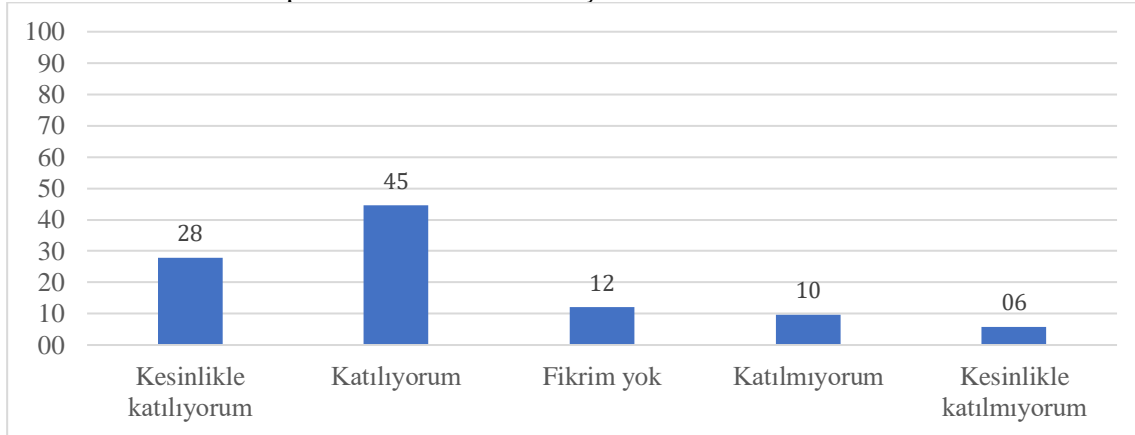
Demokrasinin toplumda yer edinmesi ve süreklilik kazanmasına yönelik olarak sivil toplum kuruluşlarının katkısı ve işlevi hakkında sorulan soruya karşılık olarak, katılımcıların % 22,9’luk bölümü “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Sivil toplum kuruluşlarının bireyler için bir katılım aracı işlevi görmesi, aynı zamanda yaşam pratikleri yoluyla demokrasinin bir hayat tarzına dönüşmesine yardımcı olacaktır. Bu, açıktır ki, bir toplumda var olan siyasal kültürün demokratik değerlere ne derecede sahip olduğu ile ilgili bir konudur. Ankete katılanların % 41,9’u, benzer şekilde, sivil toplum kuruluşlarını yerel demokrasinin vazgeçilmez araçları olarak görmektedirler. Sivil toplum kuruluşları yalnızca kendi üyeleri arasında var olan ortak ilgi ekseninde belirli alanlarda faaliyette bulunan kuruluşlar değil, fakat aynı zamanda yerel yönetim kurumlarıyla belirli derecelerde ilişki ve iletişim halinde olan organizasyonlardır da. İletişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemeyle birlikte sosyal iletişim ağları da gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Katılımcıların % 16,7’si, sivil toplum kuruluşlarının yerel demokrasi için vazgeçilmez aktörler olduğu hususunda “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bu, sivil toplum kavramı ve sivil toplum kuruluşları konusunun, bu tür kuruluşlarda yer alan

kimseler tarafından bile, yeterince bilinmemesi veya bireyler nezdinde içselleşmemesi şeklinde değerlendirilebilir. Ankete katılanların % 12,8’i sivil toplum kuruluşları ve yerel demokrasi arasında bir ilişki fikrini kabul etmemekte, % 5,8’lik bir grup ise her ikisi arasındaki ilişkiyi açık bir şekilde reddetmektedir. Bu ise, sivil toplum kuruluşları hakkında, bu kuruluşların içyapısı, işleyiş tarzı, faaliyet alanları ve etkinlik düzeyleri bakımından, kimi bireylerde çekince ve tereddütlerin var olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. STK’ların toplumsal farkındalık oluşturmada tutum ve kanaatler

Sivil toplum kuruluşları yerel düzeyde toplumun dikkatini belirli konulara çekerek kamuoyu oluşturmada etkin rol oynar.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle Katılıyorum	72	27,9	27,9	27,9
Katılıyorum	115	44,6	44,6	72,5
Fikrim yok	31	12,0	12,0	84,5
Katılmıyorum	25	9,7	9,7	94,2
Kesinlikle Katılmıyorum	15	5,8	5,8	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 7.STK’ların toplumsal farkındalık oluşturmada tutum ve kanaatler

Sivil toplum kuruluşlarının belirli konularda kamuoyu oluşturmada etkin rol oynadığı şeklinde sorulan soruya katılımcıların % 27,9’u “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu durum, örgütlenmiş toplum kesimlerinin toplumun farkındalık düzeyi üzerindeki etkisine yönelik destekleyici bir kanaat ortaya koyması bakımından dikkat çekicidir. Ancak, sosyal farkındalık oluşturma süreci, toplumun belli bir kesiminin diğer toplum kesimlerini kendi ilgi alanı ya da düşünce ekseninde biçimlendirmesi anlamına gelmemektedir. Bir toplum ortak değerlere sahip olmakla birlikte, farklılıklara da sahiptir. Burada söz konusu olan, toplumsal çeşitlilik ya da çoğulcu toplum anlayışının, farklı ilgi alanları şeklinde kendini gösterebilmesi ve böylelikle farklı toplum kesimlerinin dikkatini çekebilmesidir. % 44,6 oranındaki “katılıyorum” cevabı, sivil toplum kuruluşlarının toplumda belirli konularda farkındalık oluşturma yeteneğine olan güvenin ifadesi şeklinde yorumlanabilir. Ankete katılanların % 12’si “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bu ise, STK’ların toplumla olan ilişkileri ve toplum üzerindeki etkileri konusundaki olası tereddütlere işaret etmektedir. Bu durumda, toplumsal tecrübeler de dikkate alındığında, sivil toplumun gündem belirleme kapasitesiyle alakalı çekincelerin belirli bir düzeyde var olduğu söylenebilir.

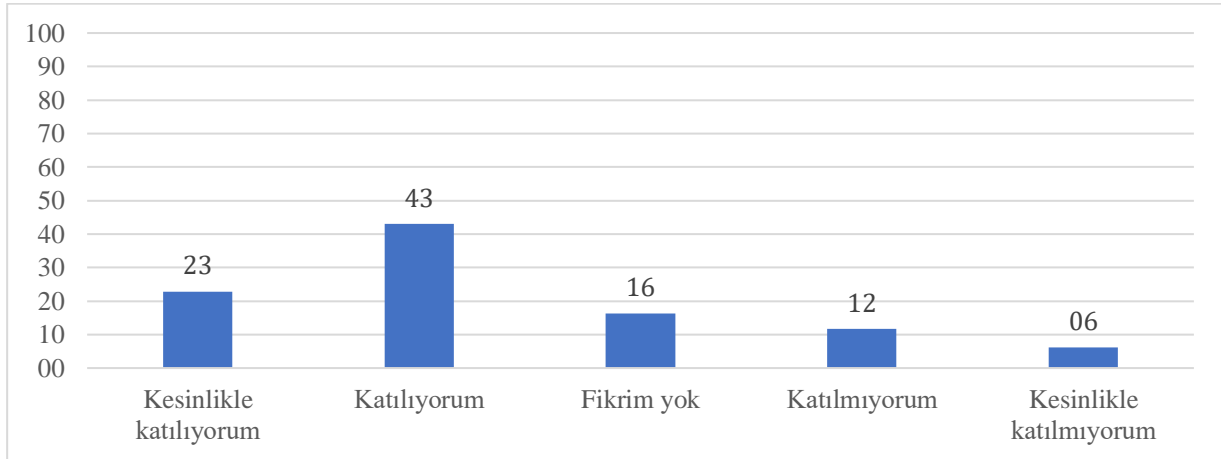
Sivil toplum kuruluşlarının kamuoyu oluşturabilmesi konusunda katılımcıların % 9,7’si “katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu durum, sivil toplum etkinlik derecesiyle ilgili

olabileceği gibi, toplumsal duyarlılık düzeyiyle de ilgili olabilir. Bununla birlikte, belirli konular çeşitli toplum kesimlerinde aynı etkiye yol açmayabilir ya da farklı toplum kesimlerinin aynı yoğunlukta ilgisini çekmeyebilir. Katılımcıların % 5,8'i aynı doğrultuda “kesinlikle katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu ise, bir toplumun örgütlenme kapasitesi ile örgütlü sosyal yapılara karşı toplumsal refleks düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır; daha örgütlü bir toplumun daha duyarlı bir toplum için bir ön gereklilik olduğu söylenebilir.

Tablo 8. STK’ların şeffaflık ilkesine uygun hareket ettiği konusunda tutum ve kanaatler

Sivil toplum kuruluşları faaliyetleri konusunda toplumu bilgilendirerek şeffaflık ilkesine uygun hareket eder.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	59	22,9	22,9	22,9
Katılıyorum	111	43,0	43,0	65,9
Fikrim yok	42	16,3	16,3	82,2
Katılmıyorum	30	11,6	11,6	93,8
Kesinlikle katılmıyorum	16	6,2	6,2	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 8. STK’ların şeffaflık ilkesine uygun hareket ettiği konusunda tutum ve kanaatler

Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri hakkında toplumu bilgilendirerek şeffaflık ilkesine uygun hareket ettiği şeklinde ortaya konan soruya, ankete katılan STK üyelerinin % 22,9'luk oranı “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu cevap, STK üyelerinin belli bir kesiminin şeffaflık ilkesinin önemi konusundaki hassasiyetini göstermektedir. Aynı doğrultuda, katılımcıların % 43'ü “katılıyorum” cevabını vermekle, şeffaflık ilkesine yönelik desteklerini ifade etmiş olmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının yönetim ilkesinin hayata geçirilmesinde etkin rol oynaması teorik bir ön görüdür. Yönetişim ise, karar alma süreçlerinin katılımçılıkla birlikte kamuya açık olacak şekilde gerçekleşmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla, her sosyal organizasyonun bir sivil toplum kuruluşu olup olmadığı konusundaki tartışmalar katılımçılık, hesap verebilirlik ve açıklık ya da şeffaflık gibi temel kriterler ekseninde gerçekleşmektedir. Burada, ankete katılanların üçte iki gibi yüksek bir oranda şeffaflık ilkesine önem atfetmesi, sivil toplum teorisinin sosyal alandaki bir karşılığı olarak değerlendirilebilir.

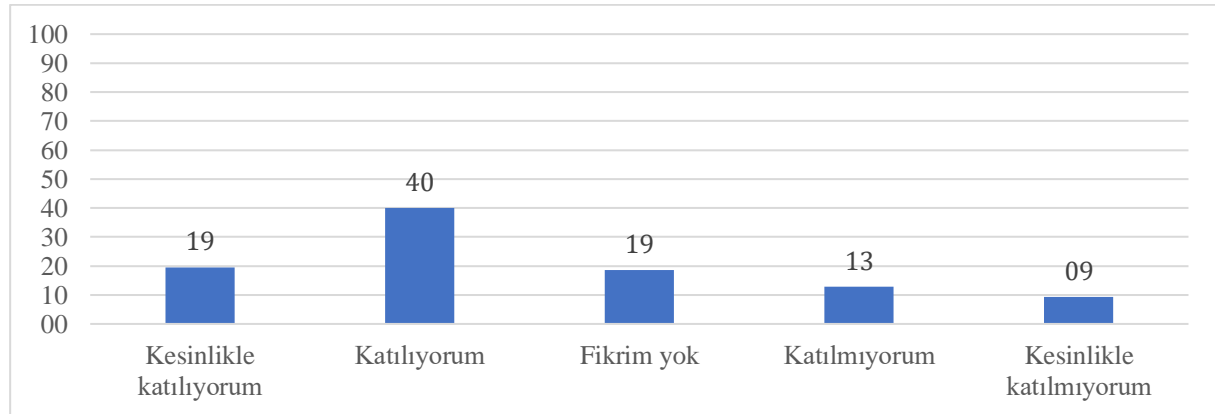
Sivil toplum kuruluşlarının şeffaflığı konusunda katılımcıların % 16,3'ü “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bu durum, STK’ların hem iç işleyiş hem de sosyal faaliyet süreçlerinde toplumun bilgilendirilmesi hususunda daha hassas olması gerektiğini göstermektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının açıklık ya da şeffaflık düzeyi ile ilgili olarak ortaya konan soruya katılımcıların % 11,6'sı “katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu ise, STK'ların şeffaflık konusunda gösterdiği hassasiyet düzeyine yönelik tereddütlere işaret etmektedir. Ankete katılanların % 6,2'si aynı doğrultuda, fakat daha kesin bir şekilde, şeffaflık bağlamında STK'lara yönelik çekincelerini belirtmişlerdir. Bu durum, Türkiye’de sivil toplumun gelişim süreciyle açıklanabilir. Sivil toplum, sosyal dinamiklerin kendi kendini organize etme yeteniyle alakalı bir konudur. Her kent, kendine özgü tarihsel toplumsal gelişim sürecine bağlı olarak, bir kültürel yapı geliştirir. Dolayısıyla, sivil toplum anlayışının sosyal yapıda kendine yer bulmasının zamanla alakalı bir konu olduğu söylenebilir.

Tablo 9.STK'ların demokratik bir yapıya sahip olması konusunda tutum ve kanaatler

Sivil toplum kuruluşları kendi içinde demokratik bir yapıya sahiptir.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	50	19,4	19,4	19,4
Katılıyorum	103	39,9	39,9	59,3
Fikrim yok	48	18,6	18,6	77,9
Katılmıyorum	33	12,8	12,8	90,7
Kesinlikle katılmıyorum	24	9,3	9,3	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 9.STK'ların demokratik bir yapıya sahip olması konusunda tutum ve kanaatler

Demokrasinin toplumda yerleşik bir hale gelmesine aracılık etmesi beklenen sivil toplum kuruluşlarının kendi iç yapısı ve iç işleyiş tarzı bakımından demokratik niteliğe sahip olması kuramsal bir gerekliliktir. Bu bağlamda “sivil toplum kuruluşları kendi içinde demokratik bir yapıya sahiptir” şeklinde ortaya konan soruya, ankete katılan STK üyelerinin % 19,4’ü “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu, faaliyette bulunan mevcut sivil toplum kuruluşlarının demokratik niteliğine bir vurgu olmasının yanı sıra, genel bir ilke olarak bu tür kuruluşların yapı ve işleyiş bakımından demokratik olması gerektiği konusunda gösterilen bir hassasiyet olarak da değerlendirilebilir. Katılımcıların % 39,9’u, mevcut sivil toplum kuruluşlarının demokratik olduğu hususunda, “katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu ise, STK'ların demokratik niteliği konusunda güçlü bir kanaati ortaya koymaktadır. Bu durum, demokrasiye aracılık etmesi beklenen STK'ların kendi üyelerine demokrasiyi tecrübe etme fırsatını sunması bakımından dikkat çekicidir.

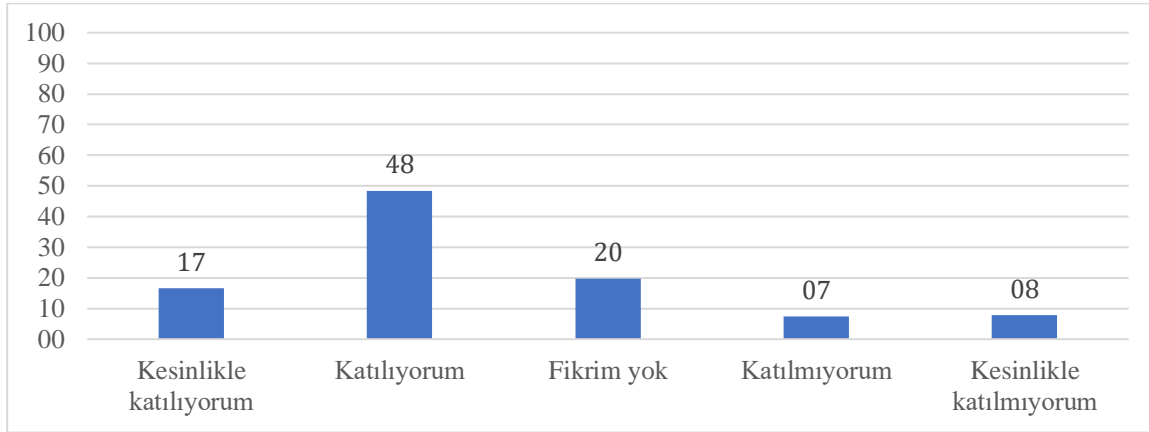
Katılımcıların % 18,6'sı "fikrim yok" cevabını vermiştir. Bu ise, STK'ların demokratik gelişim düzeyi bakımından belirsizlikler taşıdığını göstermektedir. Bu konu aynı zamanda, yurttaşların sivil bireyler olarak bilinç düzeyleriyle de ilgilidir. Diğer bir deyişle, sivil topluma yönelik çekinceler kurumsal kaynaklı olabileceği gibi, bireysel kaynaklı da olabilir. Diğer bir deyişle bireylerin sivil toplum algısındaki farklılıklar her bir bireyin sosyo-kültürel geçmişine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Ankete katılanların % 12,8'i STK'ların demokratik niteliğe sahip olduğu sorusuna karşılık olarak, "katılmıyorum" cevabını vermiştir. Her sivil toplum kuruluşunun demokratik olgunluk düzeyi farklı olabileceği gibi, kimi sivil toplum kuruluşlarının, belirli kriterlere göre, sivil niteliğe sahip olmaması muhtemeldir. Ancak, bu durum aynı zamanda, sivil alanda faaliyet gösteren kuruluşların hitap ettiği ya da temel bulduğu sosyal yapının niteliğiyle de ilgilidir. STK üyesi bireylerin farklı sosyal katmanlardan gelen kimseler olduğu dikkate alındığında, her bir bireyin sivil toplum algısının farklılık gösterebileceği söylenebilir. Katılımcıların % 9,3'ü "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vererek, sivil toplum kuruluşlarının demokratik niteliğe sahip olma düzeyine yönelik güvensizliklerini dile getirmişlerdir. Bu durum, sivil toplum kuruluşlarının kendi faaliyetleriyle ilgili karar alma süreçlerinde demokrasi ekseninde bir konum alması gerektiğinin önemine işaret etmektedir.

Tablo 10.Yerel demokrasi için yerel yönetimlerin varlığının bir zorunluluk olduğu konusunda tutum ve kanaatler

Yerel demokrasi halkın yerel yönetime katılımına aracılık eden ve ekonomik, sosyal ihtiyaçlarına cevap veren yerel yönetim birimlerinin varlığını gerektirir.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	43	16,7	16,7	16,7
Katılıyorum	125	48,4	48,4	65,1
Fikrim yok	51	19,8	19,8	84,9
Katılmıyorum	19	7,4	7,4	92,2
Kesinlikle katılmıyorum	20	7,8	7,8	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 10.Yerel demokrasi için yerel yönetimlerin varlığının bir zorunluluk olduğu konusunda tutum ve kanaatler

Yerel yönetim kurumlarının, yerel demokrasinin bir gereği olarak halkın katılımına aracılık etmesi bakımından bir gereklilik olduğu şeklinde ortaya konan soruya karşılık olarak, katılımcıların % 16,7' si "kesinlikle katılıyorum" cevabını vermiştir. Yerel demokrasi ve katılımcılık arasındaki ilişkinin önemine yapılan vurgunun, yerel yönetim kurumlarından beklentileri ortaya koyduğu söylenebilir. Katılımcıların % 48,4'ü aynı doğrultuda "katılıyorum" cevabını vermiştir. Katılımcı yerel yönetimin önemine yapılan bu vurgu, sosyal (kentli kimliğinin biçimlenmesi), ekonomik (orta sınıfın oluşumu) ve kültürel (formal ve enformal öğrenim düzeyinde gelişim) alandaki dönüşümle birlikte yerel demokrasiyi öngören bir anlayışın oluşum süreci olarak görülebilir.

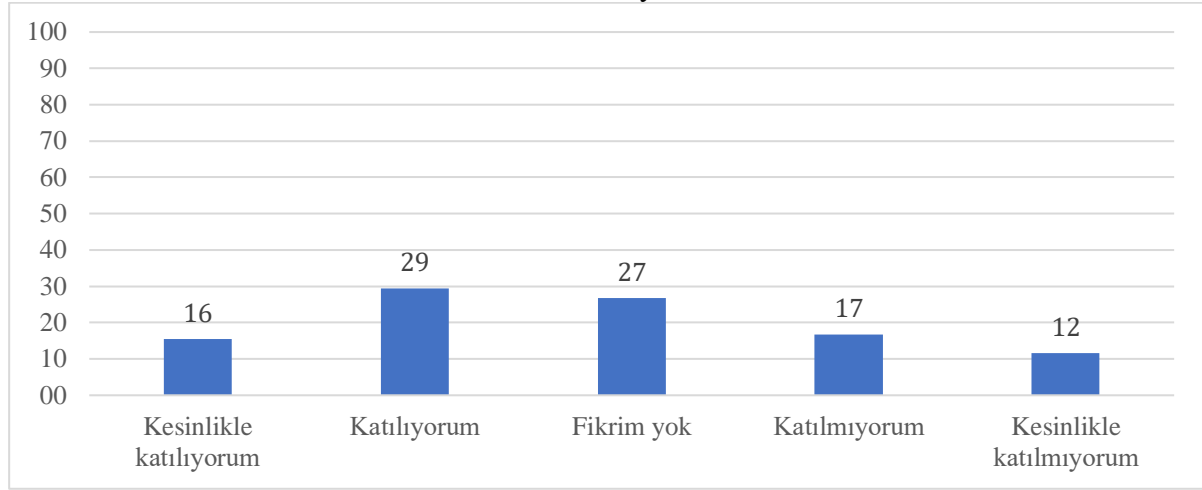
Bununla birlikte, % 19,8' lik bir grup "fikrim yok" cevabını vermiştir. Katılım aracı olarak yerel yönetimlerin yerel demokrasiyle birlikte ele alınması ve bu tür konulardaki tartışmaların henüz yeni olması dolayısıyla böyle bir cevap anlaşılır görünmektedir.

Katılımcıların % 7,4'ü ise "katılmıyorum" cevabını verirken, % 7,8'i "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Bu grubun, fiili durumu dikkate alarak, geleneksel yerel yönetim algısını ortaya koyduğu düşünülebilir. Toplumun çeşitli kesimleri tarafından, yerel yönetim kurumu olarak belediyelerin, görev, yetki ve sorumluluk alanı bakımından şehir içi yol yapım ve bakımı, su ve kanalizasyon gibi alt yapı hizmetleri ve çevre temizliği gibi kamu hizmetleriyle sınırlı kurumlar şeklinde algılandığı söylenebilir.

Tablo 11. Yerel yönetim kurumu olarak Osmaniye Belediyesi'nin STK'ların yerel konularda karar alma sürecine katılımına aracılık etme düzeyi hakkında tutum ve kanaatler

Bir yerel yönetim birimi olan Osmaniye Belediyesi, katılımcı demokrasinin gereği olarak sivil toplum kuruluşlarının yerel konularda karar alma sürecine dahil olmalarına aracılık eder.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli oran (%)	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	40	15,5	15,5	15,5
Katılıyorum	76	29,5	29,5	45,0
Fikrim yok	69	26,7	26,7	71,7
Katılmıyorum	43	16,7	16,7	88,4
Kesinlikle katılmıyorum	30	11,6	11,6	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 11. Yerel yönetim kurumu olarak Osmaniye Belediyesi'nin STK'ların yerel konularda karar alma sürecine katılımına aracılık etme düzeyi hakkında tutum ve kanaatler

Osmaniye Belediyesi, kentte faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının yerel konularda karar alma süreçlerine dahil olmalarına, katılımcı demokrasinin bir gereği olarak aracılık eder şeklinde ortaya konan soruya, ankete katılan STK üyelerinin % 15,5'i "kesinlikle katılıyorum" cevabını vermiştir. Bu grubu oluşturan üyelerin gerek gözlemleri dolayısıyla, gerekse de belediye ile olan ilişki düzeyleri dolayısıyla bu yönde bir kanaat belirttikleri söylenebilir. Aynı doğrultuda, katılımcıların % 29,5'i "katılıyorum" cevabını vermiştir. Bu ise, sivil toplum kuruluşu üyelerinin görece yüksek bir oranda, Osmaniye Belediyesi'nin katılımcı demokrasiye fırsat veren bir tarzda kamu hizmeti gördüğü yönünde bir kanaat ortaya koyduğunu göstermektedir. Her iki grup birlikte ele alındığında, belirli toplum kesimlerinin ilgili konularda karar alma süreçlerine katılımında belediye ile kurum, kuruluş veya bireysel düzeyde ilişki ve iletişim kurma imkanına sahip olduğu söylenebilir.

Katılımcıların % 26,5'i ise "fikrim yok" cevabını vermiştir. Ankete katılanların, dörtte bir dolayında bir oranda, Osmaniye Belediyesi'nin sivil inisiyatifin karar alma süreçlerine aracılık etme düzeyi konusundaki belirsizliği ifade ettiklerini söyleyebiliriz. Dolayısıyla, Osmaniye Belediyesi'nin katılımcılık hususundaki belirsizlik ya da tereddütlerin giderilmesine yönelik belirli adımlar atmasının gerekliliğinden söz edilebilir.

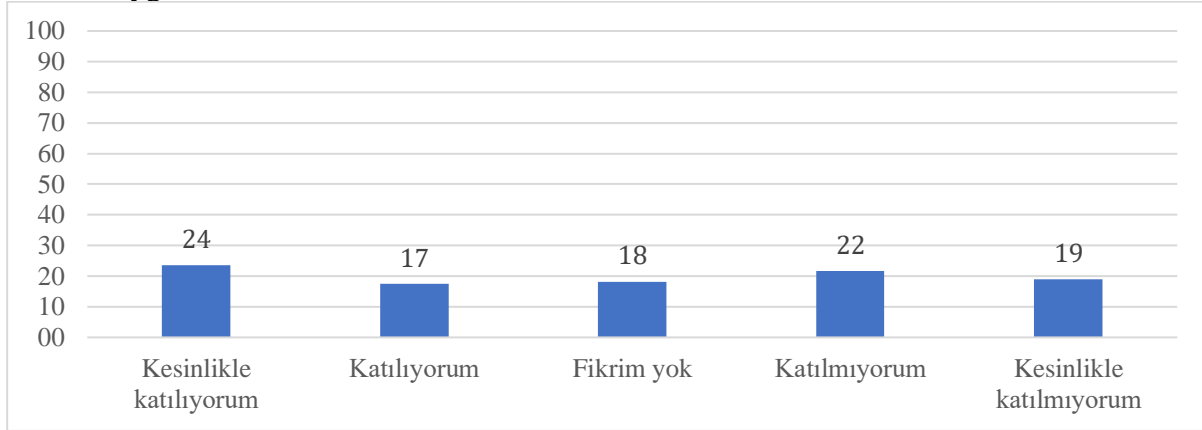
Ankete katılanların % 16,7'si ise, Osmaniye Belediyesi sivil toplum kuruluşlarının yerel konularda karar alma süreçlerine aracılık eder şeklinde ortaya konan soruya, "katılmıyorum" cevabını vermiştir. Bu durum, yerel yönetim kurumlarının farklı toplum kesimleri için ulaşılabilecek bir mesafede olmasının önemine işaret etmektedir. Ankete katılan sivil toplum

kuruluşu üyelerinin % 11,6'sı aynı doğrultuda “kesinlikle katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu ise, yerel yönetime yönelik kimi sivil toplum kesimlerinin taşıdığı güvensizliğe işaret etmektedir. STK'lar ile yerel yönetim kurumları arasındaki ilişki ve iletişim düzeyinin, çeşitli toplum kesimlerinin beklentilerini yeterince karşılayamamasının, böyle bir güvensizliğe yol açan başlıca etken olduğu söylenebilir. Osmaniye Belediyesi'nin çeşitli birimleriyle yapılan mülakatlarda ise, yetkili merciler, belediyenin kapısının herkese açık olduğunu belirtmişlerdir. Böylesi çelişkili bir durum, iletişim eksikliğine işaret etmektedir. Bu ise iletişim kanallarının açık tutulmasının önemini göstermektedir.

Tablo 12. Osmaniye Belediyesi'nin plan ve projelerinde toplumu bilgilendirerek şeffaflık ilkesine uygun hareket etmesi konusunda tutum ve kanaatler

Osmaniye Belediyesi plan ve projelerinde toplumu bilgilendirerek şeffaflık ilkesini uygular.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	61	23,6	23,6	23,6
Katılıyorum	45	17,4	17,4	41,1
Fikrim yok	47	18,2	18,2	59,3
Katılmıyorum	56	21,7	21,7	81,0
Kesinlikle katılmıyorum	49	19,0	19,0	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 12. Osmaniye Belediyesi'nin plan ve projelerinde toplumu bilgilendirerek şeffaflık ilkesine uygun hareket etmesi konusunda tutum ve kanaatler

“Osmaniye Belediyesi plan ve projelerinde toplumu bilgilendirerek şeffaflık ilkesini uygular” şeklinde ortaya konan soruya, ankete katılan STK üyelerinin % 23,6'sı “kesinlikle katılıyorum” cevabını verirken, % 17,4'ü “katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu durum, kurumsal faaliyetlerin kamuoyuyla paylaşılmasını öngören hukuksal düzenlemelerin toplumsal alanda bir yansıması olarak görülebileceği gibi, yerel yönetim uygulamalarının şeffaflık ilkesine uygunluğunun toplumda belli bir oranda karşılık bulması şeklinde de yorumlanabilir. Osmaniye Belediye Meclisi üyelerinin bir bölümüyle yapılan mülakatta, belediyenin plan ve projeleri hakkında ilgili meslek odalarıyla ilişki ve iletişim halinde hareket edildiği, sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla toplantılar düzenlenerek, bu toplantılarda plan ve projeler hakkında meslek odalarının düşünce ve önerilerini ortaya koydukları belirtilmiştir.

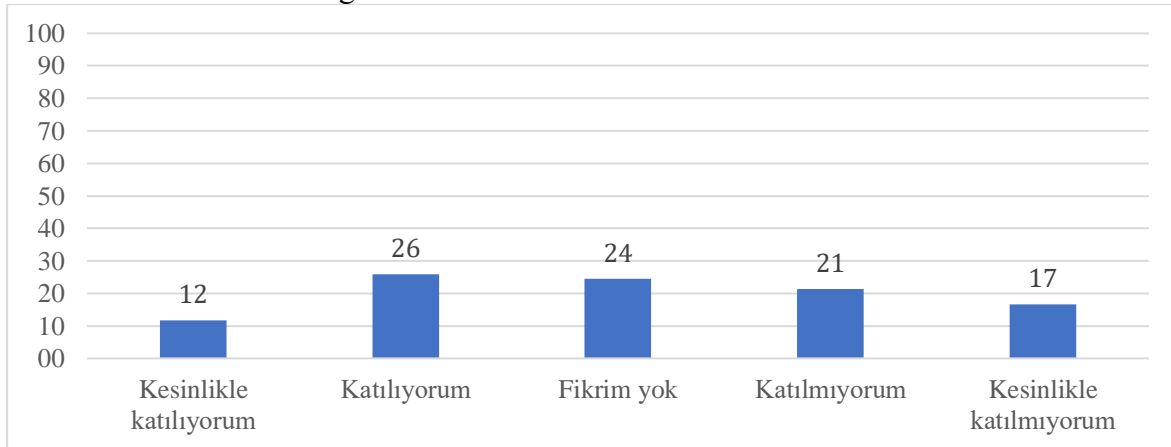
Ankete katılanların % 21,7'si “fikrim yok” cevabını vermiştir. Bu ise, karar alma süreci ve yürütülen faaliyetlerle alakalı olarak halkın daha etkin biçimde bilgilendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Halkın yerelde meydana gelen gelişmelere yönelik ilgi düzeyi, aynı zamanda bir katılım derecesini ifade eder, dolayısıyla kamuoyunun bilgilendirilmesine yönelik çalışmaların katılımcılığı destekleyeceği söylenebilir.

Anket yapılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin % 21,7’i “katılmıyorum” cevabını verirken, % 19’u “kesinlikle katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu durumun, Osmaniye Belediyesi’nin şeffaflık ilkesini uygulama düzeyi hakkında sivil toplum kuruluşu üyelerinin bir kısmında belli bir derecede var olan kuşku ortaya çıkardığı ileri sürülebilir. Anketin yanı sıra mülakat yapılan kimi sivil toplum kuruluşu temsilci ve üyeleri, Osmaniye Belediyesi’nin ilgili konularda kendileriyle iletişime geçerek toplantı davetinde bulunduğunu, bu toplantılarda her kuruluşun kendi fikir ve önerilerini ortaya koyduğunu, ancak karar sürecinde belirleyici faktör olarak belediyenin öne çıktığını ifade etmişlerdir. Bu durum ise, STK’ların etkide bulunma derecesini düşüren faktörlerden bir tanesi olarak görülebilir. Bir yerel yönetim kurumu olarak belediyenin, farklı fikir ve ilgi alanlarına sahip hemen her türden toplum kesimiyle kuracağı ilişki ve iletişimin katılımcılığın yanı sıra güven duygusunu da güçlendireceği açıktır.

Tablo 13. Osmaniye Belediye Meclisi’nin kent kararlarında yalnızca halkın ortak faydasını dikkate alarak hareket ettiği konusunda tutum ve kanaatler

Osmaniye Belediye Meclisi kent kararlarında yalnızca halkın ortak faydasını dikkate alarak hareket eder.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	30	11,6	11,6	11,6
Katılıyorum	67	26,0	26,0	37,6
Fikrim yok	63	24,4	24,4	62,0
Katılmıyorum	55	21,3	21,3	83,3
Kesinlikle katılmıyorum	43	16,7	16,7	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 13. Osmaniye Belediye Meclisi’nin kent kararlarında yalnızca halkın ortak faydasını dikkate alarak hareket ettiği konusunda tutum ve kanaatler

Osmaniye Belediye Meclisi kent kararlarında yalnızca halkın ortak faydasını dikkate alarak hareket eder şeklinde ortaya konan soruya karşılık, ankete katılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin % 11,6’sı, “kesinlikle katılıyorum” cevabını verirken, % 26’sı “katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu doğrultuda ortaya konan kanaatler bağlamında, burada Osmaniye Belediyesi’nin yaşlı, hasta ve engellilere yönelik evde bakım gibi sosyal hizmet projelerinin yanı sıra meslek kazandırma kursları ve toplu konut gibi sosyal belediyecilik anlayışına uygun plan ve projeleri gerçekleştirdiğini belirtmek yerinde olacaktır. Ayrıca, görüşme yapılan kimi

STK temsilci ve üyeleri, ağaçlandırma ve doğal çevrenin korunmasına yönelik çalışmalarda Osmaniye Belediyesi'nin kendilerine araç gereç desteği gibi çeşitli yollardan yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir.

Ankete katılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin % 24,4' ü, “fikrim yok” cevabını vermiştir. Osmaniye Belediye Meclisi kararları, belediye kanunu gereği, halka duyurulmaktadır. Bununla birlikte, kararların oluşum sürecine halkın yeterince katılamaması ve karar alma süreçlerinin yeterince açık olmaması gibi etkenler toplumda olası kuşkulara yol açabilir. Bu tür kuşkuvarın giderilmesi ise şeffaflık ilkesinin titizlikle uygulanmasıyla mümkündür.

Ankete katılanların % 21,3'ü “katılmıyorum” cevabını verirken, % 16,7'si “kesinlikle katılmıyorum” cevabını vermiştir. Belediye meclisi kararları hakkında belirli derecede kamuoyunda oluşabilecek olası tereddüt ya da çekincelerin yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine katılımı karşılaşılan güçlüklerle alakalı olduğu ileri sürülebilir. Karar alma süreçlerine kamuoyunun düşünce, öneri ve eleştirilerle dahil olmasının, halkın ortak faydasının belirlenmesi sürecine sunacağı katkının yanında, bu tür konulardaki olası kuşku ya da tereddütlerin giderilmesine yardımcı olacağı açıktır.

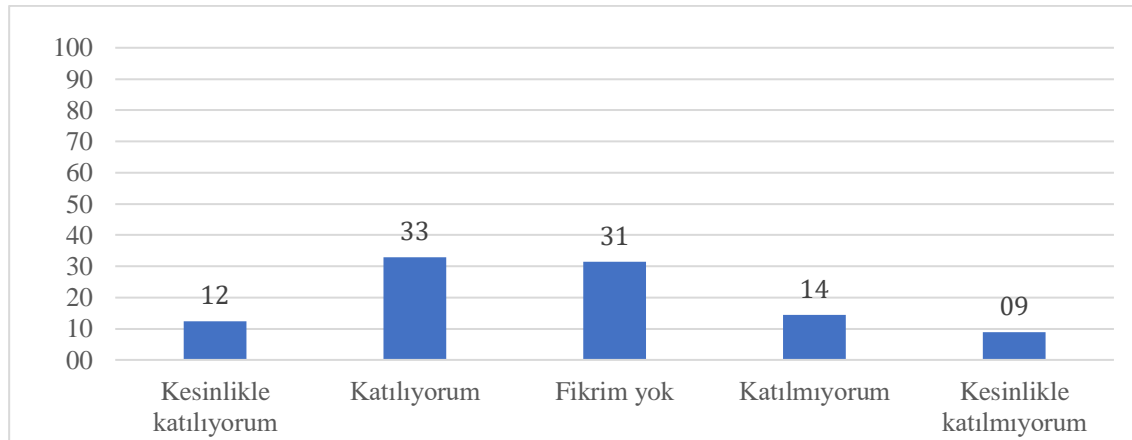
Tablo 14. Kent konseyinin yönetim ilkesi gereği yerel demokrasinin gelişmesine aracılık etmesi konusunda tutum ve kanaatler

Tüm toplum kesimlerinden gelen temsilcilerden oluşan bir kent konseyi, yönetim ilkesine aracılık ederek yerel demokrasinin gelişmesine aracılık eder.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli (%) oran	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	32	12,4	12,4	12,4
Katılıyorum	85	32,9	32,9	45,3
Fikrim yok	81	31,4	31,4	76,7
Katılmıyorum	37	14,3	14,3	91,1

Tablo 14. (Devamı)

Kesinlikle katılmıyorum	23	8,9	8,9	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 14. Kent konseyinin yönetim ilkesi gereği yerel demokrasinin gelişmesine aracılık etmesi konusunda tutum ve kanaatler

Geniş katılımlı bir kent konseyinin katılımı imkan tanıyarak yerel demokrasinin gelişmesine aracılık edeceği şeklinde ortaya konan soruya, ankete katılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin % 12,4'ü “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu durumun, kent konseyinin

katılımcı demokrasiye aracılık etmesi hakkında, belli derecede var olan, güven düzeyine ve kimi bireylerin bu konuda sahip olduğu güçlü bir beklentiye işaret ettiği söylenebilir. Üyelerin %32,9'u aynı doğrultuda "katılıyorum" cevabını vermiştir. Bu ise, belirli bir oranda bireylerin kent konseyinin demokrasiye aracılık etme potansiyeliyle alakalı görece kuvvetli bir kanaate sahip olduğunu göstermektedir. Burada, sivil toplum kuruluşlarının kent konseyinde yer alarak, plan ve proje üretimine aktif olarak katıldıklarını belirtmek yerinde olacaktır. Bu bağlamda, Osmaniye Kent Konseyi Bünyesinde yer alan çeşitli sivil toplum kuruluşlarının kendi hazırladıkları projeleri, Osmaniye İl Özel İdaresi ve Osmaniye Belediyesi'nin yardım ve destekleriyle gerçekleştirdiklerini söylemeliyiz.

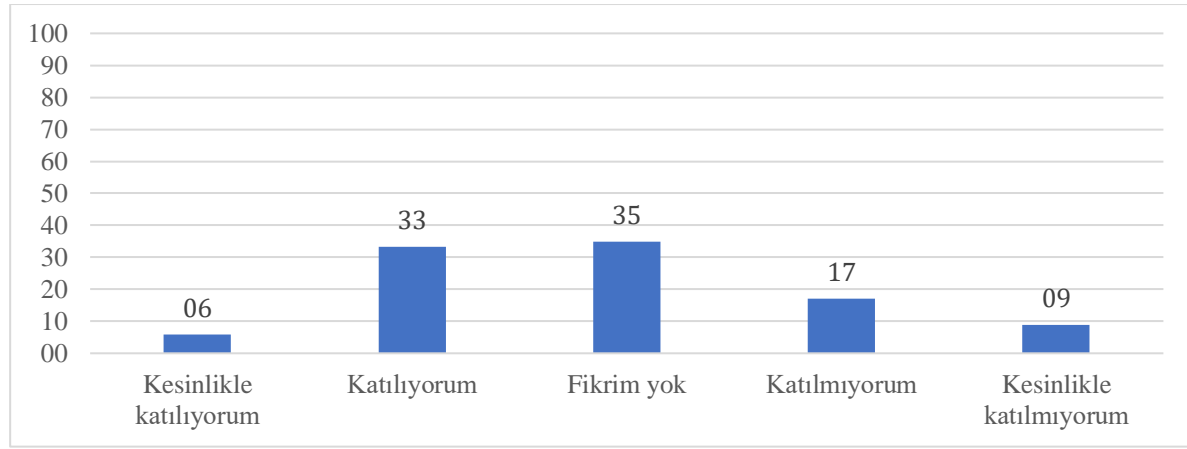
Ankete katılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin %31,4'ü ise, "fikrim yok" cevabını vermiştir. Burada, sivil toplum kuruluşlarının kent konseyini meydana getiren unsurlardan bir tanesi olduğunu, ayrıca valiliğe bağlı kamu kurumları, belediye, muhtarlıklar ve üniversite gibi çeşitli kurum ve kuruluşları temsilen çeşitli görevlilerin de kent konseyinde yer aldığını belirtmeliyiz. Her kurum ve kuruluş sahip olduğu potansiyel ölçüsünde katkı sunmaktadır. Kent konseyinin etkinlik düzeyi, bir yandan sahip olunan teknik bilgi ve kültürel birikim ile alakalı iken, diğer yandan mali kaynaklara sahip olma derecesine bağlı görünmektedir. Bu bağlamda belirtmek gerekirse, kent konseylerine tüzel kişilik verilmesi ve bu kuruluşların kendine ait bir bütçeye sahip kılınması öncelikli beklentiler arasında yer almaktadır.

Ankete katılan STK üyelerinin % 14,3'ü "katılmıyorum cevabını verirken, % 8,9'u "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Bu durum, sivil toplum alanındaki gelişim sürecine rağmen, bu yönde alınan mesafenin kimi beklentilerin gerisinde kalmasıyla açıklanabilir. Yerel ölçekte çeşitli alanlarda birçok kurum ve kuruluşun yasal mevzuat çerçevesinde kamu hizmeti sunduğu dikkate alındığında, demokrasiye fırsat veren hukuki düzenlemelerin önem arz ettiği söylenebilir. Yeni Belediye Kanunu temel alınarak hazırlanan yönetmelikle birlikte hayata geçirilen kent konseylerinin kamuoyu nezdinde yeterince tanındığını söylemek zordur.

Tablo 15. Kamu reformu sürecinin merkezden yerele, yönetimden yönetişime bir dönüşümü ifade etmesi konusunda tutum ve kanaatler

Kamu reformu süreci merkezden yerele yönetimden yönetişime bir dönüşümü ifade etmektedir.				
	Sayı	(%) Oran	Geçerli oran (%)	Toplamlı (%) oran
Kesinlikle katılıyorum	15	5,8	5,8	5,8
Katılıyorum	86	33,3	33,3	39,1
Fikrim yok	90	34,9	34,9	74,0
Katılmıyorum	44	17,1	17,1	91,1
Kesinlikle katılmıyorum	23	8,9	8,9	100,0
Total	258	100,0	100,0	

Grafik 15. Kamu reformu sürecinin merkezden yerele, yönetimden yönetişime bir dönüşümü ifade etmesi konusunda tutum ve kanaatler

Kamu reformu sürecinin merkezi yönetimden yerel yönetime, yönetimden yönetişim anlayışına doğru bir dönüşüm sürecini ifade ettiği şeklinde ortaya konan soruya, ankete katılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin % 5,8'i "kesinlikle katılıyorum" cevabını verirken, % 33,3'ü "katılıyorum" cevabını vermiştir. Bir kanaat olarak kendini gösteren bu durum, belli bir süredir, dönemsel dalgalanmalar dışında, Türkiye'de gerçekleşen yeniden yapılanma sürecinin belli bir derecede kamuoyu nezdinde bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Osmaniye'de sivil toplum kuruluşlarının belediyenin yanı sıra il özel idaresiyle de, özellikle proje başvuruları yoluyla, ilişki ve iletişim halinde olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Yerel yönetim reformuyla gerek belediyelerin gerekse de il özel idarelerinin yerel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak idari yetki ve mali yeterlilik bakımından güçlendirilmesi ve yönetim geleneğinin yerine yönetişim anlayışının öne çıkması gibi bir dizi değişim ve dönüşüm sürecinin sosyal hayatta karşılık bulmaya başladığını söylemek mümkündür.

Ankete katılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin % 34,9'u "fikrim yok" cevabını vermiştir. Bu durum, halen varlığını koruyan güçlü merkezi yönetim geleneğine işaret ettiği gibi, kamu reformu sürecinin de toplumsal alana henüz yeterince yansımadığını göstermektedir.

Ankete katılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin % 17,1'si "katılmıyorum" cevabını verirken, % 8,9'u "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Bu durumun ise, söz konusu sürecin toplum kesimlerine ve bireylere ulaşma derecesindeki farklılığa işaret ettiği söylenebilir. Farklı toplum kesimlerinin ve bireylerin sosyal, siyasal ve ekonomik hayata katılımı, onların her bir alanda "hayata katılım araçları"na sahip olma derecesi tarafından belirlenmektedir.

5. SONUÇ

Elde edilen bilgi ve bulgulara dayanarak söylenebilir ki, Osmaniye’de eğitim öğretim kurumlarının yaygınlaşması halkın öğrenim düzeyinin yükselmesine imkan veren temel faktörlerden bir tanesidir. Kentte bir üniversitenin bulunuyor olması kentteki kurum ve kuruluşların akademik çevreyle eğitim, bilim ve kültür alanında ilişki ve iletişim kurmasına fırsat tanımaktadır. Bu haliyle eğitim öğretim olanakları Osmaniye’nin sosyo-kültürel gelişimine katkı sağlayan unsur olarak öne çıkmaktadır.

Osmaniye’nin ekonomik bakımdan uygun bir coğrafi konuma sahip olması ise kentin ekonomik gelişimine katkı sağlamaktadır. Osmaniye, güneydoğu ve doğu Anadolu ile orta ve batı Anadolu’nun kesiştiği gelişmiş bir karayolu ve demiryolu ağına sahip bir bölgede bulunmaktadır. Kent, karayolu ve demiryolu üzerinden İskenderun ve Mersin limanına ulaşım imkanına sahiptir. Bütün bu faktörler Osmaniye’nin iktisadi ve ticari bakımdan gelişmesine ve kentleşme sürecine katkı sunmaktadır. Kentler sosyal sınıf kategorilerinin çeşitlendiği bir alandır. Görece gelişmiş bir orta sınıfa sahip bir kentin ortaya çıkması ise, yerel demokrasi ve sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi arasındaki ilişkiye işaret etmektedir.

Bu bağlamda, Osmaniye’de sivil toplumun bir oluşum süreci içerisinde olduğu ileri sürülebilir. Anket ve mülakat yapılan çeşitli toplum kesimlerinden kimselerin, farklı politik görüş ve hayat tarzıyla birlikte, demokratik hassasiyete sahip olduğu gözlemlenmiştir. Demokrasi halk tarafından ideal bir yönetim biçimi olarak kabul edilmekte ve benimsenmektedir. Yaşam pratiğinde karşılaşılan ve demokrasiyle bağdaşmayan uygulamaların toplum tarafından fark edilebilir olması bu durumun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu durum ayrıca, demokrasinin sosyal entelektüel düzeyde kendine bir yer edinmeye başladığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Osmaniye’de gerçekleştirilen alan çalışmasına dayanarak, Osmaniye’de sivil toplumun işaretlerini gösteren yeni bir kent kimliğinin orta çıkmakta olduğu söylenebilir. Osmaniye’de anket ve mülakat yapılan sendika, dernek ve vakıf şeklinde organize olan sivil toplum kuruluşlarının benzer politik görüş, ortak değer ve ilgi alanları etrafında bir araya gelen birliktelikler olduğu görülmektedir. Farklı fikir ve hayat tarzına karşın, burada söz konusu olan ortak siyasal değer demokrasidir. Sosyal bağlamda ise, sivil bireyleri ortaya çıkaran sosyo-kültürel değişim dönüşüm süreciyle birlikte oluşum halindeki bir sivil toplumdaki söz edilebilir. Osmaniye’de faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları arasında sivil toplum algısı bakımından farklılıklar olmasına karşın, belirli derecede sivil toplum anlayışının var olduğu ileri sürülebilir. Bununla birlikte, geleneksel yapıya göre şekillenmiş olan sivil toplum kuruluşlarında hiyerarşik yapı varlığını devam ettirmektedir.

Osmaniye özelinde, yerel yönetim olarak belediyede iktisadi ve ticari elitler görece ağırlığa sahip olmakla birlikte sosyal, siyasal ve kültürel elitler de yerel yönetimde yer almaktadır. Ancak, bu durumun geleneksel yerel elitlerin, vaktiyle feodal tarzda çevrede kurduğu hakimiyetten farklı olduğunu belirtmeliyiz. Diğer bir deyişle, yerel yönetimde çok çeşitli toplum kesimlerinin yer alıyor olması, özellikle orta sınıfın ulaştığı entelektüel düzeyin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Feodalitenin kentleşme sürecinde sönümlenmesiyle birlikte orta sınıfın kendi içerisinde kendi elitlerini ortaya çıkardığı görülmektedir. Alan çalışmasını özetlemek gerekirse:

1. Sivil toplum, liberal düşünce sisteminin çağdaş bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Liberal iktisat, üretim tüketim ilişkisini arz-talep dengesiyle bağlantılı olarak serbest piyasa koşulları varsayımı temelinde açıklamaktadır. Bu düşünceye göre piyasanın sınırları devletin sınırlarını da belirler. Böylece piyasaya müdahale bağlamında minimal devlet öngörülür. Endüstriyel gelişim süreci ve sanayi devrimiyle birlikte burjuva sınıfı için bir

ekonomik alan ortaya çıkmıştır. Sivil toplumun devlet dışında bir alanda konumlanmış olması, sivil toplum dinamiklerinin siyasal alanın dışında kalması anlamına gelmemektedir. Feodal toplumdaki farklı olarak burjuva toplumunda ekonomik güç ile politik gücün birbirinden ayrılmış olması, devletin görece özerk bir hale dönüşmesi sürecini de başlatmıştır. Artık, burjuva sınıfın yanı sıra, ücretli toplum kesimleriyle birlikte orta sınıf kategorilerinin de içinde bulunduğu diğer sosyal sınıflar, ekonomik-politik sürecin aktörleri olarak sivil toplum alanında kendilerine bir konum edinmeyi başarmışlardır.

Osmaniye kent merkezinde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları içerisinde belirli sayıdaki bir örneklem grubuyla yapılan anket ve mülakat çalışmasından elde edilen bilgi ve bulgulara ve yapılan gözlemlere dayanarak, sivil toplumun, baskın ekonomik aktörlerin etkinlik alanıyla sınırlı olmayıp, çok katmanlı sosyal yapının ve çok çeşitli toplum kesimlerinin kendini gösterdiği bir alan olduğu söylenebilir. Osmaniye’de, sivil toplum kuruluşlarının proje hazırlama, eleştiri ve öneride bulunma ve kamuoyunu ilgilendiren konularda basın ve sosyal medya üzerinden toplumsal farkındalık oluşturmaya yönelik faaliyetlerle katılımcı yerel demokrasinin gelişim sürecine katkı sağladığı ileri sürülebilir.

Osmaniye Belediyesi’nin karar organı olan meclis yapısına bakıldığında, belediye meclisinin çok çeşitli toplum kesimlerinden meydana geldiği görülmektedir. Bu durum, yerel politik alanın, iktisadi ve ticari çevrelerle sınırlı olmayıp, eğitim, bilim ve kültür çevrelerini de kapsadığını göstermektedir. Böylelikle denebilir ki, sivil toplumun yanı sıra yerel yönetim alanı da, sadece ekonomik güç çevrelerinin değil, fakat sosyal yapıyı oluşturan farklı toplum kesimlerinin de, sahip oldukları potansiyel ölçüsünde ve ilgi alanları doğrultusunda, katılımında bulunarak etki ve faaliyet gösterdiği alanlardır.

2. Sivil toplum kuruluşları sivil toplumun örgütlenme tarzı olarak ortaya çıkmıştır. Geleneksel sosyal kurumlar modern toplumun oluşum sürecinde işlevsel bakımdan yetersiz kalarak yerini çağdaş kurum ve kuruluşlara bırakmaktadır. Örgütlü bir yapı olan devlet karşısında bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin hukuki bakımdan güvenceye alınması ve devlet gücünün keyfi kullanımının önüne geçilmesi için öne sürülen güçler ayrılığı ilkesinin işlevselliği örgütsüz toplumlarda yetersiz kalabilmektedir. Devletin, kamu hizmetinin sağlanmasına yönelik talebi etkin bir şekilde karşılayamaması belirli toplum kesimleri için olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Dolayısıyla, gönüllülük esasına dayanan sivil toplum kuruluşlarının buldukları bölgeye aşinalık ve yakınlıkları nedeniyle yerel gereksinimlerin saptanması ve gereksinimlerin karşılanmasında belli bir işleve sahip olduğu söylenebilir.

Osmaniye’nin sosyal yapısında gözlemlenen değişim ve dönüşümün kentleşme sürecinin bir sonucu olduğu söylenebilir. Kentleşme ise, kent kültürünü ortaya çıkaran bir süreci ifade etmektedir. Kentteki örgütlenme tarzı bir yandan meslek gruplarının kendi aralarındaki ortak ilgi ve çıkar etrafında gerçekleşirken, diğer yandan farklı meslek grupları ve çeşitli toplum kesimlerinin kamunun ortak faydasına yönelik olarak bir araya gelmelerinden oluşmaktadır. Teorik tartışmalara konu olan özel çıkar ve genel çıkar arasındaki çelişki sınıfsal farklılıklar şeklinde varlığını korumakla birlikte, Osmaniye’de, kamu yararı anlayışı doğrultusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının, ortak fayda hedefini belirli düzeyde gerçekleştirdiği söylenebilir. Eğitim ve kültür alanında dezavantajlı toplum kesimlerinin desteklenmesi, meslek edindirme projelerinin hazırlanması ve hayata geçirilmesi, cinsiyet, yaş, engellilik ve çevre eksenli sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik faaliyetler sivil toplum kuruluşlarının belli başlı ilgi alanlarını oluşturmaktadır. Geleneksel örgütlenme tarzından modern örgütlenme tarzına doğru bir geçiş süreci, bireyler arası ilişkilerin ve birey-yerel yönetim arası ilişkilerin yalnızca kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla resmi bir tarzda gerçekleştiği anlamına gelmemektedir, insanlar arasında doğrudan ilişki tarzı da söz konusudur.

Osmaniye'nin sosyal yapısında kendini gösteren modern örgütlenme tarzı kent koşullarına özgü sosyal ilişkiler yoluyla biçim almaktadır. Bununla birlikte, Osmaniye'de akrabalık, komşuluk ve mahalle ilişkileri gibi geleneksel sosyal ilişki tarzı toplumsal bir yaşantı olarak varlığını korumaktadır. Yerel yönetim olarak Osmaniye Belediyesi'nden talep ve beklentiler, sivil toplum kuruluşları veya mahalle muhtarlıkları üzerinden gerçekleştiği gibi, bireyler tarafından da doğrudan dile getirilebilmektedir. Ancak, bireysel ya da sosyal gruplardan kaynaklanan talep ve beklentiler insani ihtiyaçlar ekseninde ortaya çıkarken, kurumların bu ihtiyaçları karşılayabilmesi, ekonomik ve teknik yeterliliğin yanı sıra kurumların hukuki sorumluluklarıyla sınırlıdır. Enformel talepler ile formel kurallara göre işleyen yönetsel yapı arasında ortaya çıkan bu çelişkinin, katılımcılık ilkesiyle birlikte halkın yerel yönetimler üzerinde göstereceği etki oranında aşılması olası görünmektedir. Osmaniye özelinde yapılan alan çalışmasının sonuçlarına göre, yerel yönetimlere demokratik nitelikleri kazandıracak olan faktörün yalnızca hukuksal düzenlemeler olmadığı görülmektedir. Demokratik yerel yönetimleri mümkün kılacak bir diğer etkenin, sosyal yapının demokratik niteliklere sahip olma derecesi olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle, sosyal hayat demokratik olduğu ölçüde siyasal hayat demokratik olmaktadır. Bu ise demokrasi kültürünü gerektirmektedir.

3. Türkiye'de yaşanan kentleşme süreci, insan kaynakları ve doğal kaynaklarla birlikte, kentlerin sahip olduğu potansiyeli açığa çıkarmıştır. Kentler sanayi, endüstriyel tarım ve turizm gibi yerel kaynakları işleme ve geliştirme yeteneği ölçüsünde kendi ihtiyaçlarını karşılama yeterliliğini de kazanmaya başlamışlardır. Böylelikle şehirler buldukları bölgelerde yönetsel araçlara sahip bir halde yerel düzeyde birer yönetim merkezine dönüşmüşlerdir. Kendi kaynakları geliştiği ölçüde yerel yönetimlerin mali bakımından merkezi idareye bağımlılıklarının azalacağı açıktır. Diğer yandan, bölgesel gelişmişlik farkının azaltılmasına yönelik olarak kimi bölgelerin kalkınmada öncelikli bölge olarak ilan edilmesi ve özellikle kaynakları yetersiz olan yerel yönetimlere merkezi bütçeden ek kaynak aktarılması bölgeler arası eşitsizliğin azaltılmasına katkı sunacaktır. Bununla birlikte, yerel yönetimlerle alakalı idari ve mali özerklik ilkesi ile merkezi idarenin yerel yönetimler üzerinde sahip olduğu idari vesayet yetkisi arasındaki çelişkinin merkez-çevre ilişkilerinde kendini gösterdiği söylenebilir.

Türkiye'de idarenin bütünlüğü ilkesi, merkezi vesayet anlayışı temelinde uygulanmış ve çevre özgün koşullara sahip olmakla birlikte ekonomik, sosyal ve siyasal ilişkiler ağı vasıtasıyla birbirlerine bağlanmaktadır. Osmaniye kent merkezinde yapılan çalışmada STK'lar ve yerel yönetim olarak Osmaniye Belediyesi, katılımcı demokrasinin temel araçlarından olması bağlamında ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, Osmaniye Belediyesi'nin yanı sıra Osmaniye İl Özel İdaresi'nin sivil toplum kuruluşları ve çeşitli toplum kesimleriyle ilişki ve iletişim halinde müzakereler yoluyla belirli düzeyde katılımcılığa aracılık ettiğini söylemek mümkündür. Merkezin çevre üzerindeki güçlü etkisine karşın, Osmaniye örneğinde, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi dikkate alındığında, yerel dinamiklerin merkez-çevre ilişkisinde bir denge unsuru olarak öne çıkmaya başladığı ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Belge, M. (2003). Sivil toplum nedir? Sivil toplum ve demokrasi konferans yazıları, no 1. (Yayına Hazırlayanlar: N. Yentür ve A. Karamani). *İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi*.
- Çaha, Ö. (1997). 1980 Sonrası Türkiye'sinde sivil toplum arayışları. *Yeni Türkiye, Sivil Toplum Özel Sayısı*, 18, 28-64.
- Çaha, Ö. (2018). *Çoban ve efendi demokrasi üzerine yazılar*. İstanbul: İlimyurdu Yayıncılık.
- Dahl, R. A. (2017). *Demokrasi üzerine*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

- Giddens, A. ve Sutton, P. W. (2018). Ankara, *sosyolojide temel kavramlar*. (Çev. A. Esgin). İstanbul: Phoenix Yayınevi.
- Karakılçık, Y. (2015). *Yeni yerel bölgesel gelişmeler ışığında yerel yönetimler yeni yerinden yönetim uygulamaları-tartışmalar-yaklaşımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş.
- Keyman, E. F. (2006). Türkiye’de sivil toplumun serüveni: İmkansızlıklar içinde *bir vaha*. (Editör: İrfan Aktan. Ankara: *Sivil Toplum Geliştirme Merkezi*).
- Sayarı, S. ve Bilgin H. D. (2015). İstanbul, *Karşılaştırmalı Siyaset Temel Konular ve Yaklaşımlar*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sunar, İ. (2010). *Demokrasi Türkiye serüveni*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- TEPAV. (2014). Yönetişim ve katılım rehberi, stratejik yerel yönetim projesi. *İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü*.
- Yayla, A. (2016). Siyaset bilimi. Ankara: Adres Yayınları.
- <https://www.bloomberght.com> (Erişim Tarihi: 23 Aralık 2019).
- www.dogaka.gov.tr (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2019).
- osmaniye.gov.tr (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2019).
- siviltoplum.gov.tr (Erişim Tarihi: 20 Şubat 2020).
- <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21 Şubat 2020).

EK 1.

OSMANİYE İL MERKEZİNDE ANKET YAPILAN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI
ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE DERNEĞİ OSMANİYE ŞUBESİ
ÇAĞDAŞ YAŞAMI DESTEKLEME DERNEĞİ OSMANİYE ŞUBESİ
EĞİTİM BİR-SEN OSMANİYE ŞUBESİ
EĞİTİM-İŞ OSMANİYE ŞUBESİ
OSMANİYE İNSAN HAK VE HÜRRİYETLERİ İNSANİ YARDIM DERNEĞİ
OSMANİYE İŞ KADINLARI DERNEĞİ
OSMANİYE SOSYAL GELİŞİM DERNEĞİ
OSMANİYE MİMARLAR VE MÜHENDİSLER ODASI
OSMANİYE BAROSU.
TEMA VAKFI OSMANİYE ŞUBESİ
TÜRK ANNELER DERNEĞİ OSMANİYE ŞUBESİ
TÜRK OCAKLARI DERNEĞİ OSMANİYE ŞUBESİ
TÜRKİYE EMEKLİ ASTSUBAYLAR DERNEĞİ OSMANİYE ŞUBESİ
TÜRKİYE MUHTARLAR DERNEĞİ OSMANİYE ŞUBESİ